Rok II Warszawa, dnia 9 kwietnia 1939 r. Nr. 15 (4)

BIULETYN GOSPODARCZY

ŚWIATOWEGO ZWIĄZKU POLAKÓW Z ZAGRANICY

Redakcja i administracja: Warszawa, ul. Mazowiecka 1. Tel 666-04 i 666-07. Konto PKO. 13414

SPÓŁDZIELCZOŚĆ

W obliczu III Zjazdu Polaków z Zagranicy

Spójrzmy na mapę. Oto od krańca w kraniec świata, gdziekolwiek ludzkość znaczy swe istnienie, tam żyją i pracują rodacy nasi. Ponad osiem i pół miliona Polaków przebywa poza granicami swej Ojczyzny, walcząc z przerastającymi ich siły różnorodnymi trudnościami i przeciwnościami. Walczą, bo życie polskie we wszystkich ośrodkach zagranicznych, to walka o byt, to przeciwstawianie się uciskowi, wpływom obcej kultury i jej ducha. Niezachwiani, świadomi swych celów, idą w pracy swej naprzód poprzez piętnące się przeszkody, bo tak im każe zew krwi, jakiś potężny wewnętrzny nakaz służenia swemu narodowi. I służbę swą pełnią ofiarnie na wszystkich odcinkach pracy. Czy to w krajach zamorskich, czy państwach Europy „codzień Polak narodowi służy", — już to w pracy wychowawczej młodego pokolenia, już to rozwiązując zagadnienia natury ogólno - oświatowej, czy społeczno - organizacyjnej, bądź w pogoni za kawałkiem chleba na odcinku spółdzielczym. Tym ostatnim zagadnieniom, znajdującym dziś co raz szersze zastosowanie wśród Polaków na obczyźnie, słów parę poświęcić pragnę.

W walce o utrzymanie stanu posiadania i zaspokojenie najniezbędniejszych potrzeb własnych powstają wśród Polaków zagranicą gospodarcze jednostki organizacyjne o charakterze spółdzielczym, koordynując w teno sposób braci swych wokół wspólnego celu, zadania, czy zainteresowania.

Akcja ta staje się z dnia na dzień coraz silniejszym czynnikiem obrony interesów własnych. Nic więc dziwnego, że ruch spółdzielczy zagranicą zajmuje stale wzrastający zasięg działania, a mocą swych walorów na niektórych już terenach wysuwa się na plan pierwszy, w szeregu innych form pracy gospodarczej. Siłą swego oddziaływania, z uwagi na posiadane pierwiastki konsolidacyjne i wychowawcze, akcja spółdzielcza stale zwiększa liczbę swych zwolenników, w dotychczasowym zaś rozwoju dała niezawodne dowody spoistości swych wyznawców i niespożytej energji w działaniu społem.

Historyczne wypadki na terenie Zaolzia, gdzie patriotyzm, wyrobienie organizacyjne i świadomość łącznego działania stały się ważkim czynnikiem w osiągnięciu wyzwolenia — są tego wymownym dowodem. I tutaj rolę jednoczenia Narodu Polskiego na ówczesnym Zaolziu i wychowania go w duchu spółdzielczym spełniły zaszczytnie istniejące na tym terenie organizacje spółdzielcze.

Jak wynika z powyższego praca na odcinku spółdzielczym zagranicą rozwija się w imię najistotniejszych potrzeb poszczególnych środowisk.

Życie jednak stwarza coraz to nowe warunki bytowania, wymagające zastosowania w pracy spółdzielczej odpowiednich form dla jej rozwoju, oraz w imię najżywotniejszych interesów tak swych członków, jak i szerokich warstw społeczeństwa polskiego zagranicą. Działalność więc na odcinku spółdzielczym, jak wogóle gospodarcza, winna zmierzać równolegle z akcją narodową, kulturalną i wychowawczą do umocnienia stanu polskiego posiadania na obczyźnie przez tworzenie warunków, które umożliwiłyby wykorzystanie polskich dóbr materialnych zagranicą oraz polskich rąk roboczych.

Akcja ta zmierzać zarazem winna do ułatwienia szerokim kołom ludności polskiej zagranicą wzrostu ich niezależności ekonomicznej w społeczeństwach, wśród których żyją.

Różne istnieją systemy ułatwiające realizację powyższych wskazań i one to m. in. staną się przedmiotem narad III Zjazdu Polaków z Zagranicy, w obliczu którego stoimy.

W dniu 31 lipca br. przybędą do Warszawy liczni delegaci, reprezentujący życie i pracę polską zagranicą, by na Ojczystej ziemi wzajemnie uścisnąć bratnie dłonie, by poznać stale wzrastający dorobek gospodarczy Polski, by wreszcie wziąć udział w obradach Zjazdu.

Sejm Polonii będzie miał na celu m. in. dokonanie przeglądu prac na odcinku gospodarczym przeprowadzonych, ustalenie istotnych potrzeb i możliwości rozwojowych terenów oraz nakreślenie wytycznych dla akcji tej na najbliższy okres.

Zagadnienia gospodarcze staną się przedmiotem rozważań Komisji Gospodarczej Zjazdu, która wyłoni Podkomisje dla Spraw Rolniczych, Rzemieślniczych, Handlowych i Spółdzielczych.

Wśród reprezentantów wszystkich dziedzin pracy gospodarczej zagranicą, przybędą również przedstawiciele ruchu spółdzielczego, którzy, poza obradami Zjazdu, osiągną możliwość nawiązania bezpośrednich kontaktów z pokrewnymi instytucjami w kraju celem zjednoczenia wysiłków w zakresie realizacji tak doniosłych zagadnień gospodarczych zagranicą.

Zjazd ten, do omówienia którego jeszcze wrócimy, stanie się niewątpliwie sprawdzianem naszej tężyzny duchowej i fizycznej, a zarazem przygotowaniem do dalszej wytężonej pracy na odcinku spółdzielczym.

Z działalności Zjednoczenia Rolników Polaków w Litwie

W końcu marca b. r. odbyło się w Kownie walne zebranie delegatów oddziałów Zjednoczenia Rolników Polaków w Litwie. Ponieważ Zjednoczenie zajmuje się także akcją spółdzielczą na swym terenie, przedrukowujemy na tym miejscu sprawozdanie z pierwszego roku działalności tej organizacji.

Redakcja

Zjednoczenie posiada obecnie 1905 członków, władających na prawach własności lub dzierżawy 55 tys. ha. W przeciągu r. ub. liczba członków wzrosła o przeszło 750 osób. Zwiększyła się również ilość oddziałów z 25 na 29, przy czym w 2-ch oddziałach są dotąd nieutworzone zarządy, gdyż władze nie udzielają pozwoleń na zebranie. W danej chwili organizowanych jest 8 nowych oddziałów. Zjednoczenie zatrudnia obecnie 4 instruktorów i 2 pracowników biurowych.

Z różnorodnych form działalności na czoło wysuwa się pomoc finansowa dla rolnictwa. Są to przede wszystkim zapomogi bezzwrotne, udzielane bądź oddziałom, bądź poszczególnym członkom na takie cele, jak zakładanie poletek, zakup gatunkowych zbóż siewnych i szczepów, organizowanie wycieczek, popieranie oświaty rolniczej, pomoc w nieszczęśliwych wypadkach i t. p. Zapomóg takich udzielono na sumę przeszło 2.000 Lt. Obok tego Zjednoczenie popiera tworzenie spółek dla zbiorowego nabywania maszyn i narzędzi rolniczych oraz rasowego inwentarza żywego, zakładania sadów, kulturalnych pastwisk i łąk, gospodarstw mleczarskich, pszczelarskich, rybnych i t. d. Istnieją już 264 spółki, korzystające z bezprocentowych pożyczek na sumę przeszło 63.000 Lt, przy czym w r. ub. wydano z górą 58.000 Lt, w tym 30.000 Lt. spółkom maszynowym. Zjednoczenie ułatwia wreszcie swym członkom uzyskiwanie taniego krótkoterminowego kredytu bankowego na zakup zboża siewnego i nawozów sztucznych, których w r. ub. nabyto 140 wagonów. W chwili największego nasilenia akcji wysokość tych kredytów sięgała sumy 160 tys litów. Wykorzystanie zapomogi i obu rodzajów kredytów pozostaje pod kontrolą rzeczową instruktorów, pozwalającą na ocenę ich celowości.

Poza tym instruktorzy organizują wycieczki (w r. ub. 6 większych przy udziale 186 osób, które zwiedziły 8 gospodarstw, i 8 mniejszych), zakładają poletka doświadczalne (w r. ub. 92, z których 74 doprowadzono do końca), wygłaszają odczyty (w uprzednim sezonie zimowym ok. 70) i t. d. Na ogół w r. ub. instruktorzy mieli ok. 560 wyjazdów.

Pomyślne wyniki daje również akcja „Słomianki“ — wzajemnego ubezpieczenia od ognia w naturze, zapoczątkowana już dawno w Poniewieżu, a obecnie obejmująca już 10 oddziałów. Tegoroczny pożar w jednym z gospodarstw w Laudzie wykazał pożyteczność tej akcji i zwiększył jej popularność.

Wybory władz na nowy rok pracy dały rzadki dowód zaufania ogółu członków do kierownictwa organizacji. Została zgłoszona mianowicie tylko jedna lista, na której znaleźli się wszyscy dotychczasowi członkowie zarządu i komisji rewizyjnej i za którą w tajnym głosowaniu opowiedziała się olbrzymia większość delegatów. Nowoobrane władze przedstawiają się następująco — zarząd: p.p. Z. Szwoynicki, Wł. Montwiłł, J. Oertel, K. Butler i K. Ibiański członkowie oraz St. Zdanowicz, S. Nieławicki, O. Korewa i J. Tędziegolski — kandydaci; komisja rewizyjna: p. p. Wł. Komar, M. Kamiński i Sz. Brzozowski członkowie oraz K. Sołłohub i M. Babiański kandydaci.

CZY ZŁOŻYŁEŚ JUŻ SKŁADKĘ NA DOM POLAKÓW Z ZAGRANICY

Polskie Spółki Tytoniowe w Argentynie

Z prawdziwym uznaniem notujemy wiadomość nadesłaną nam z Argentyny, a świadczącą o zrozumieniu znaczenia ruchu spółdzielczego wśród Polaków na obczyźnie.

W głębokim wyczuciu najistotniejszych potrzeb terenu jednoczy się gromada trzeźwo na życie patrzących wyznawców idei spółdzielczej, aby przy wspólnym wysiłku tworzyć spółki plantatorów tytoniu.

Już w roku 1935 powstaje pierwsza Spółka w G-dor Roca. W oparciu o pomyślne wyniki pierwszych poczynań organizatorzy niestrudzenie, mimo istniejących w terenie trudności akcję swą rozwijają i w roku 1936 powołują do życia następną placówkę — w Picada Sueca.

Intensywna propaganda tej akcji w terenie i planowa działalność inicjatorów pozwala w r. 1937 zorganizować nowe trzy Spółki w kol. Campo Grande, Yapeyu i Polanie, zyskując coraz to szersze zastępy zwolenników.

Dla zobrazowania działalności wyżej wymienionych pięciu spółek w roku ubiegłym podajemy cyfrowe dane, które przedstawiają się jak następuje:

Spółka w Kolonii	Sprzedała tytoń. kg.	Za sumę pes.	Czysty dochód
Gob Roca	47.902	18.725.50	2.602.28
Picada Sueca	33.666	12.298.75	1.016.64
Yapey	20.900	8.114.00	524.50
Campo Grande	18.550	5.738.94	369.19
Polana	6.843	2.821.75	165.15
Razem	127.861	47.701.94	4.677.76

Zyski, jakie osiągają członkowie Spółek nie zamykają się w sumie 4.677.76 pes., albowiem przez działanie spółek udziałowcy zarabiają na transporcie (w roku ubiegłym przeszło 6.000 pesów), klasyfikowaniu tytoniu, jak też na unikaniu lichwiarskiego pośrednictwa przy sprzedaży tytoniu.

W roku 1938 powstaje szósta Spółka w Picada Lopez, możliwości zaś terenowe i niestrudzona inicjatywa pionierów tego ruchu pozwala przypuszczać, iż następna placówka rozpocznie swą pracę w kol. Nazanjal.

Poza uprawą tytoniu Spółki będą również zajmowały się skupem bawełny, co w sumie pozwoli kolonistom wykorzystać istniejące w terenie możliwości eksploatacji płodów masowej produkcji, na których rodacy nasi opierają swój byt.

Dalszym ciągiem realizacji nakreślonego planu było powołanie do życia na Zjeździe delegatów Spółek Tytoniowych Kooperatywy Rolnej pod nazwą „Cooperativa Agricola Mixta de Misiones" z siedzibą centrali w Posadas, która już dziś liczy 109 członków.

Niestrudzonym inicjatorom i pionierom ruchu spółdzielczego w Argentynie, dającego tak pozytywne wyniki w prowadzonej akcji pragniemy złożyć wyrazy uznania oraz życzenia dalszych, równie owocnych rezultatów.

Buenos Aires w marcu.

Ruch spółdzielczy w Polsce

HASŁO DNIA SPÓŁDZIELCZOŚCI.

Centralny Komitet Dnia Spółdzielczości postanowił, aby tegoroczny Dzień Spółdzielczości, w dniu 11 czerwca, odbywał się pod hasłem:

„Spółdzielczość wzmaga siłę gospodarczą najszerszych warstw Narodu i obronność Państwa".

WIELKI ROZWÓJ SPÓŁDZIELNI SPOŻYWCÓW W 1938 R.

Według prowizorycznych obliczeń referatu statystycznego Związku „Społem" — stan liczby członków w związkowych spółdzielniach spożywców wynosił w dniu 31 grudnia 1938 r. przeszło 400 tysięcy, a obroty towarowe tych spółdzielni przekroczyły 170 milionów złotych.

Zaznaczyć należy, że liczby te znacznie przewyższają preliminarz planu 3-letniego. W dużym stopniu wpłynęło na to przyłączenie spółdzielni zaolzańskich oraz przejęcie 44 spółdzielni należących poprzednio do Wołyńskiego Związku Spółdzielczego „Hurt".

Obroty towarowe w spółdzielniach dorównywały okresowi najlepszej koniunktury, wydatnie przekraczając r. 1929 pod względem ilościowym.

OBROTY CENTRAL GOSPODARCZYCH SPÓŁDZIELCZOŚCI ROLNICZEJ W 1938 R.

Jak wykazują wstępne obliczenia, rok 1938 przyniósł dalszy poważny wzrost obrotów w centralach gospodarczych, obsługujących spółdzielnie należące do Związku Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych R. P.

Obroty za r. 1938 wyniosły w centralach gospodarczych 214 milion. zł., gdy w 1937 r. wynosiły 128 milion. zł., co stanowi wzrost 75%.

Należy nadmienić, że ten imponujący wzrost obrotów wywołany został zarówno przez uporządkowanie struktury central, jak i obejmowanie nowych działów pracy (np. zbyt trzody i zwierząt rzeźnych itp.). Wśród central widzimy trzy zasadnicze grupy, a mianowicie: centrale dla spółdzielni rolniczo-handlowych i spożywczych, spółdzielni mleczarskich i zbytu inwentarza rzeźnego. Równolegle z ogólnym rozwojem obrotów idzie wzrost eksportu dokonywanego przez wymienione centrale gospodarcze. Gdy w 1937 r. eksport tych central wyniósł 25,8 miln. zł., to w 1938 r. podniósł się do 52,5 miln. zł., czyli wzrósł przeszło dwukrotnie. Z podanych liczb należy wnioskować, że i w spółdzielniach obsługiwanych przez centrale gospodarcze, nastąpił w 1938 r. podobny wzrost obrotów. Całość przytoczonych porównań wskazuje na bardzo silny postęp i dynamizm spółdzielczości rolniczej, obejmującej w coraz większym zakresie organizację zbytu i zaopatrzenia rolników.

WYWÓZ MASŁA Z POLSKI W STYCZNIU I LUTYM 1939 R.

W ciągu stycznia i lutego r. b. wywieziono z Polski 1.576.226 kg., gdy w tym czasie w roku zeszłym wywieziono 2.040.513 kg. Nastąpiło więc w wywozie tego produktu znaczne zmniejszenie. Wzrosła za to jakość wywożonego masła, bo gdy w ubiegłym roku w wymienionych miesiącach wywieziono jeszcze 8,9% masła niestandaryzowanego, to w tym czasie r. b. 0,8%. W bież. roku zwiększył się procent wywozu do Niemiec z 5,6% na 21,8% i do Palestyny z 6,4% na 12,8%. Zmniejszył się wobec tego procent wywozu masła do Anglii z 87% na 64,8%. Cały wywóz masła dokonany był przez organizacje spółdzielcze.

KRONIKA

LITWA.

BANK W JANOWIE.

25 lutego r. b. odbyło się w Janowie doroczne walne zebranie członków Polskiego T-wa Drobnego Kredytu. Zebranie zagaił prezes Rady T-wa p. Leon Ejmont. Przez aklamację obrano na przewodniczącego p. Stefana Nieławickiego, zaś na sekretarza p. Jana Oertela. Sprawozdanie za r. 1938 złożył prezes Zarządu, p. Tadeusz Zenowicz.

Jak wynika ze sprawozdania, rok ubiegły przyniósł dalszy, znaczny rozwój Towarzystwa.

Towarzystwo obsługuje przeważnie rolników, gdyż na ogólną liczbę 959 członków z odpowiedzialnością 1.190.000 lt., rolników posiada 802, rzemieślników — 87, kupców — 33, przemysłowców — 17, urzędników — 10, oraz osób różnych zawodów — 10. Rolnicy w stosunku do posiadanej ziemi, dzielą się następująco: posiadających do 10 ha — 419; do 15 ha — 132; do 20 ha — 66; do 25 ha — 42; do 30 ha — 30; do 50 ha — 72 i ponad 50 ha — 41. Wkładcy również rekrutują się przeważnie z drobnej własności ziemskiej.

Od 1 kwietnia r. ub. Towarzystwo zmniejszyło procent od wydawanych pożyczek płatnych w terminie z 8% do 7½%, utrzymując 8% stopę za pożyczki przeterminowane. Za wkłady T-wo płaci: rocznie — 5%, półrocznie—4%, oraz za rachunki bieżące (na każde zapotrzebowanie) — 3%.

Skład władz wykonawczych i nadzorczych T-wa przedstawia się obecnie, jak następuje:

Rada: prezes — p. Leon Ejmont, członkowie — pp.: Szymon Wasil i Michał Turkiewicz;

Zarząd: prezes — p. Tadeusz Zenowicz, członkowie — pp. Jerzy Warejko (buchalter) i Stanisław Montwiłł (skarbnik);

Komisja Rewizyjna: prezes — p. Jan Oertel, członkowie — pp. Mieczysław Gukiewicz i Leonard Wąsewicz.

NIEMCY.

WALNE ZEBRANIE „ROLNIKA" W RACIBORZU.

1 marca r. b. odbyło się doroczne walne Zebranie spółdzielni rolniczo-handlowej „Rolnik" w Raciborzu. Zebranie zagaił prezes Rady Nadzorczej, p. dyr. Nawrocki, który oddał przewodnictwo prezesowi Związku Spółdzielni Polskich w Niemczech, p. Szczepaniakowi.

Sprawozdanie zarządu złożył p. Marciniak w zastępstwie p. Arki Bożka, który — wysiedlony z terenu — nie wrócił jeszcze. Poszczególne pozycje rachunków rocznych objaśnił kierownik p. Białdyga.

WALNE ZEBRANIE BANKU LUDOWEGO W N. KRAMSKU. NA POGRANICZU.

W niedzielę, dnia 19 marca b. r., odbyło się doroczne walne zebranie Banku Ludowego w Nowym Kramsku. Zebraniu przewodniczył prezes Rady Nadzorczej p. Trochelepszy. Sprawozdanie zarządu z czynności za rok 1938 złożył pierwszy członek zarządu, p. Bednarkiewicz.

Ze sprawozdania wynika, że spółdzielnia rozwija się pomyślnie. Suma bilansowa wzrosła w roku sprawozdawczym z RM 176.434.— na RM 226.255,—, wkłady oszczędnościowe podwyższyły się z RM 113.438.— na RM 159.029.—, składki udziałowe członków wzrosły na 5.334.—, rezerwy na RM 7.000.—, rezerwy-delkredere na RM 12.888.—. Natomiast obniżyła się suma udzielonych pożyczek o RM 5.000.— na RM 130.406.—, mimo że bank posiada nadmiar gotówki i jest w stanie udzielić pożyczki na dogodnych warunkach.

Zarząd pracuje bardzo oszczędnie i przezornie. Po odczytaniu protokółu rewizyjnego z ustawowej rewizji i krótkiej dyskusji przyjęto jednogłośnie przedłożone rachunki roczne i udzielono pokwitowania zarządowi i radzie nadzorczej.

Walne zebranie uchwaliło wypłacić członkom 4% dywidendy. Po dokonaniu uzupełniających wyborów Rady Nadzorczej i przeprowadzeniu kilku uchwał, prezes związku rewizyjnego p. Szczepaniak wygłosił do bardzo licznie zebranych członków przemówienie, w którym wskazał na wielkie znaczenie polskich banków ludowych i na ich wartości spółdzielcze i społeczne.

WALNE ZEBRANIE BANKU LUDOWEGO W GLIWICACH.

Dnia 20 marca r. b. odbyło się walne zebranie Banku Ludowego w Gliwicach. Zebraniu przewodniczył prezes związku rewizyjnego, p. Szczepaniak. Prezes Rady Nadzorczej, p. Grala odczytał protokół z odbytej ustawowej rewizji. Pierwszy członek zarządu p. Śliwka złożył sprawozdanie roczne z działalności za 1938 r.

Ze sprawozdania wynika, że spółdzielnia rozwija się normalnie. Suma bilansowa RM 244.092.— wykazuje mały wzrost w porównaniu do roku poprzedniego, także suma pożyczek wzrosła na RM 137.185.—. Wkłady oszczędnościowe obniżyły się o RM 1.436.— na RM 84.815.—. Udziały członków wynosiły na końcu roku RM 21.253.—, czyli 8,7% sumy bilansowej, rezerwy wynosiły RM 38.117.—. Dom bankowy wykazano w bilansie w wartości RM 69.887.—.

Zarządowi i Radzie Nadzorczej udzielono pokwitowania, rachunki roczne i sprawozdania zostały przez walne zebranie przyjęte. M in. uchwalono zniżyć roczną składkę udziałową i podwyższyć granicę kredytową.

Wydawca: Światowy Związek Polaków z Zagranicy: Inż. J. Grabowski   Redaktor Wydawnictw Ś. Z. P. z Z.: Wł. Oszelda

Druk. „WIEK NOWY" Warszawa, ul. Nowe Miasto 1, tel. 11-33-05.